

Fortidsminneforeningen
Agder avdeling

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Postboks 5091, Majorstuen
0301 Oslo

nve@nve.no

Dato: 19. februar 2026

Deres sak: 202521494

Høringssvar - Offentlig ettersyn av detaljplan for miljø- og landskap for reetablering av dam Longerak i Bygland kommune.

Det vises til deres brev av 8. januar 2026 med varsel om offentlig ettersyn av detaljplan for miljø- og landskap for reetablering av dam Longerak i Bygland kommune. Frist for innspill er satt til 19. februar 2026. Fortidsminneforeningen har ikke tidligere vært inkludert i denne høringsprosessen og vi ber derfor om at en tar ekstra hensyn til våre innspill.

Fortidsminneforeningen har som formål å arbeide for langsiktig bevaring av kulturminner og kulturmiljøer, samt å skape allmenn forståelse for verdien av disse. Vi jobber gjennom frivilligheten. Våre hovedoppgaver er blant annet å arbeide for god stedstilpasning og å styrke tradisjonshåndverket og bygningsvernet, engasjere oss i lokale vernesaker og påvirke kulturmiljøvernpolitikken i Norge.

SAMMENDRAG og KONKLUSJON:

Fortidsminneforeningen har følgende innspill som vi ber om at hensyntas i det videre arbeidet frem til endelig vedtatt detaljplan for miljø- og landskap:

- Konesjonen som er grunnlaget for detaljplanen sier blant annet følgende i bestemmelse 14 som spiller inn for bevaring av kulturmiljøverdier, utforming og stedstilpasning:
 - o «Konesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelig eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.»

«Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum.»

«Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg får en best mulig landskapsarkitektonisk utforming. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner.»

«Departementet kan, på bakgrunn av uforutsette virkninger av reguleringene fastsette ytterligere vilkår for å unngå eller avbøte skader på naturen, ulemper for friluftslivet og skade på kulturverninteressene. Vilåårene må stå i rimelig forhold til det som kan ventes oppnådd.»

- Vi er takknemlige for at man i forarbeidet har sikret at avdeling for arkeologi i Agder fylkeskommune har blitt hørt slik at det er foretatt arkeologiske undersøkelser. Derimot mener vi at detaljplanen for miljø- og landskap ikke i det hele tatt eller i svært liten grad har hensyntatt andre kulturmiljøhensyn som «Kulturminner av nyere tid», utforming og stedstilpasning.
- Det synes etter den gamle konsesjonen tydelig at man har satt som forventninger og ønske om at tiltak innenfor konsesjonsområdet skal ta hensyn til kulturmiljøverdier og sikre gode kvaliteter i utforming og stedstilpasning av nye tiltak.
- Bygland kommune har i sin kommunedelplan for Kulturmiljø- og kulturminner vedtatt 14. mai 2020 nevnt flere elementer som de sier skal ha fokus i kommunen og som er aktuelt for denne detaljplanen.
 - o Immateriell kulturarv (inkl. bygningsvern) må ha fokus: Dette inkluderer videreføring av lokale byggetradisjoner og er aktuelt for nye damhus og utforming generelt.
 - o Synliggjøring av Longerak kraftstasjon som er særmerket kulturminne inkludert rydding av skog og skilting. Dette må sees på som kraftstasjonen som helhet, fra kilden til kraft frem til selve kraftstasjonen, noe vi mener inkluderer arbeidet for gjeldene detaljplan.
 - o Tømmerfløting/ødegårder/støyler er nevnt i kommunedelplanen som viktige kulturminner. Det er uklart om det finnes slike kulturminneverdier i planområdet, men dette må undersøkes nærmere i samarbeid med Agder fylkeskommune sin kulturmiljøvernnavdeling for «kulturminner av nyere tid» og gjerne lokalt historielag.

- o Vi ser av figur 4 (s. 58) i detaljplanen foto av et bygg som minner oss om en eldre koie for skogsarbeidere. Denne typen kulturminner er underrepresentert som verneobjekt og må sikres vern i detaljplanen og helst også sikres gjennom istandsetting av spesielt tak og fasader.
- Utforming av damhus:
Forslag til nye damhus i detaljplanen har svært dårlig kvalitet om må jobbes med i samarbeid med Agder fylkeskommune sin avling for «Kulturminner av nyere tid». Vi mener en her jf. krav i konsesjonen og føringer i kommunedelplanen at en må tenke lokal byggeskikk og da tenke 1) saltak med tegl eller bølgeblikk av type zink, 2) kledning av tre, 3) farger som rød, oker eller ubehandlet. Dette er ikke fordyrende for prosjektet og bidrar til å videreføre en immateriell kulturarv.
- Utforming av damanlegg forøvrig:
Det bes om at materialer fra gamle dammer i størst mulig grad gjenbrukes i forkledning av nye dammer. Dette vil etter vår mening være godt innenfor rimelighetens grenser og vil sikre at prosjektet får større kvalitet i tråd med konsesjonskrav og føringer i kommunedelplanen.

Til slutt takker vi for muligheten til å gi innspill i denne høringen og vi håper våre innspill blir hensyntatt i det videre arbeidet frem til endelig vedtatt detaljplan for miljø- og landskap for reetablering av dam Longerak i Bygland kommune.

Vi ber om å få mulighet til å uttale oss videre i denne saken frem til detaljplanen for miljø- og landskap er endelig vedtatt. Ta bare kontakt om det skulle være spørsmål slik at disse kan bli oppklart raskest mulig.

Beste hilsen,
Fortidsminneforeningens Agder avdeling – Antikvarisk Utvalg
v/Torgrim Landsverk, utvalgsleder

KOPI:

- Riksantikvaren
- Statsforvalteren i Agder
- Agder Fylkeskommune v/Seksjonen for kulturminnevern og kulturturisme
- Fortidsminneforeningen, Aust-Agder lokallag